

ΜΠΕΡΤΟΛΤ ΜΠΡΕΧΤ

ΜΕ-ΤΙ

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ
ΣΤΗ ΡΟΗ ΤΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΑΠΟ ΤΑ ΓΕΡΜΑΝΙΚΑ
ΒΑΣΙΛΗΣ ΤΣΑΛΗΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

Η παρούσα έκδοση πραγματοποιήθηκε με τη βοήθεια του Αυστριακού Υπουργείου Πολιτισμού.■

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ: Bertolt Brecht, *Me-ti, Buch der Wendungen*

- © Copyright Bertolt-Brecht-Erben / Suhrkamp Verlag
All rights reserved by and controlled through Suhrkamp Verlag
Berlin
© Copyright για την ελληνική γλώσσα Εκδόσεις Καστανιώτη Α.Ε.,
Αθήνα 2017

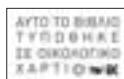
Έτος 1ης έκδοσης: 2018

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση ή αναπαραγωγή του παρόντος έργου στο σύνολό του ή τμημάτων του με οποιονδήποτε τρόπο, καθώς και η μετάφραση ή διασκευή του ή εκμετάλλευσή του με οποιονδήποτε τρόπο αναπαραγωγής έργου λόγου ή τέχνης, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2121/1993 και της Διεθνούς Σύμβασης Βέρνης-Παρισιού, που κυρώθηκε με το ν. 100/1975. Επίσης απαγορεύεται η αναπαραγωγή της στοιχειοθεσίας, σελιδοποίησης, εξωφύλλου και γενικότερα της όλης αισθητικής εμφάνισης του βιβλίου, με φωτοτυπικές, ηλεκτρονικές ή οποιεσδήποτε άλλες μεθόδους, σύμφωνα με το άρθρο 51 του ν. 2121/1993.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ Α.Ε.
ΓΡΑΦΕΙΑ: Θεμιστοκλέους 104, 106 81 Αθήνα
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ: Ζαλόγγου 11, 106 78 Αθήνα
☎ 210-330.12.08 – 210-330.13.27 FAX: 210-384.24.31
e-mail: info@kastaniotis.com

www.kastaniotis.com

ISBN 978-960-03-6414-9

墨子

Αν-τσε ~ Ανατόλ Φρανς
 Γιου ~ Άρνολντ Γιουνγκντάλ / Arnold Ljungdal
 Γιου Σέξερ ~ Ιούλιος Καίσαρ
 Γκα ~ Γερμανία
 Γκε-ελ ~ Γερμανία
 Γκερ ~ Γερμανία
 Εν-εγκ ~ Αγγλία
 Ε-φου ~ Φρίντριχ Ένγκελς
 Ίντιν ~ Άλμπερτ Αϊνσταϊν
 Κα-με ~ Καρλ Μαξ
 Κα-ος ~ Καρλ Κορς
 Κεν-γε ~ Μπέρτολτ Μπρεχτ
 Κι-εν-λε ~ Μπέρτολτ Μπρεχτ
 Κιν ~ Μπέρτολτ Μπρεχτ
 Κιν-γε ~ Μπέρτολτ Μπρεχτ
 Κο ~ Καρλ Κορς
 Λάι-του ~ Ρουτ Μπέρτλαου
 Λαν-κιου ~ Καρλ Λίμπκνεχτ
 Λε-πε ~ Γκεόργκι Πλεχάνοφ
 Λου ~ Έμιλ Λούντβιχ
 Μι-εν-λε ~ Βλαντίμιρ Λένιν
 Μο-σου ~ Μόσχα

Μου-σιν ∼ Βαϊμάρη
 Μπι-λε ∼ Βερολίνο
 Νι ∼ Ιαπωνία
 Νι-εν ∼ Ιωσήφ Στάλιν
 Νο ∼ Νορβηγία
 Ντε ∼ Δανία
 Ους ∼ Σοβιετική Ένωση
 Σεν-τε ∼ Ρουτ Μπέρλαου
 Σου ∼ Σοβιετική Ένωση
 Σουή ∼ Σουηδία
 Τι-χι ∼ Αδόλφος Χίτλερ
 Το-ται ∼ Λέων Τρότσκι
 Του-Φου ∼ Ρουτ Μπέρλαου
 Τσεν ∼ Σοβιετική Ένωση
 Φαν-τσε ∼ Ανατόλ Φρανς
 Φε-χου-γουνάγκ ∼ Λίον Φόιχτβανγκερ
 Φου-εν ∼ Φρίντριχ Ένγκελς
 Χε-λε ∼ Γκέοργκ Βίλχελμ Φρίντριχ Χέγκελ
 Χι-γε ∼ Αδόλφος Χίτλερ
 Χου-γε ∼ Αδόλφος Χίτλερ
 Χου-ι ∼ Αδόλφος Χίτλερ
 Χούι-γε ∼ Αδόλφος Χίτλερ

Επισημαίνοντας το ουσιώδες

Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ Με-τι συζητούσε με παιδιά. Ξαφνικά ένα αγόρι βγήκε έξω. Όταν και ο ίδιος ο Με-τι βγήκε έξω μετά από λίγο, είδε το αγόρι να στέκει πίσω από έναν θάμνο και να κλαίει. Καθώς περνούσε πλάι του, είπε ο Με-τι αδιάφορα: Δεν ακούγεται, ο αέρας είναι πολύ δυνατός. Όταν επέστρεψε, παρατήρησε ότι το αγόρι είχε σταματήσει να κλαίει. Το αγόρι κατάλαβε ότι ο λόγος που του είχε επισημάνει ο δάσκαλος Με-τι –δηλαδή να ακουστεί– ήταν ουσιώδης.

Εκμετάλλευση της γης και των ανθρώπων

Ο ΜΕ-ΤΙ είπε: Πριν έρθει ο δάσκαλος Κα-με πίστευαν ότι η εκμετάλλευση της γης παράγει πλούτο. Ο δάσκαλος Κα-με δίδαξε ότι ο πλούτος παράγεται από την εκμετάλλευση των ανθρώπων. Δεν είναι το δάσος που αποφέρει το κέρδος, αλλά οι άνθρωποι που οδηγούνται εκεί για να το υλοτομήσουν. Δεν είναι το βαμβάκι που αποφέρει το κέρδος, αλλά οι εργάτες στη συγκομιδή· εκείνοι που γνέθουν και οι υφαντές αποφέρουν το κέρδος. Το δάσος και το βαμβάκι είναι τα εργαλεία με τα οποία βγάζεις κέρδος απ' τους ανθρώπους.

Ο Με-τι είπε: Μετά τον Κα-με άλλαξε η άποψή μας για τους αργαλειούς: αν οι αργαλειοί βελτιωθούν, τότε θα μπορούν σε έναν αργαλειό πέντε υφαντές να παράγουν εκατό φορές περισσότερο ύφασμα απ' όσο παρήγαν πριν. Όμως δεν είναι η αύξηση της ποσότητας του υφάσματος που αποφέρει το κέρδος, αλλά οι πέντε εργαζόμενοι. Αυτό έχει την παρακάτω αιτία: κάθε πράγμα αποφέρει τόσο μόνο, όσος χρόνος εργασίας απαιτείται για την παραγωγή του. Ο άνθρωπος ο οποίος αγοράζει τον αργαλειό αγοράζει και τους εργάτες ή, μάλλον, αγοράζει την εργατική τους δύναμη, και μάλιστα για ολόκληρη τη μέρα. Ο αργαλειός, το βαμβάκι, ο εργασιακός χώρος, τα καύσιμα και η εργατική δύναμη κοστίζουν τόσο, όσος ήταν ο απαιτούμενος χρόνος εργασίας για την παραγωγή τους – όταν παρήχθησαν. Το ύφασμα επίσης, το οποίο παράγεται με τον

αργαλειό, το βαμβάκι, ο εργασιακός χώρος, το καύσιμο και η εργατική δύναμη αποφέρουν τόσο, όσος είναι ο απαιτούμενος χρόνος εργασίας για την παραγωγή τους – όταν παράγονται. Από πού προέρχεται τότε το κέρδος; Όταν όλα κοστίζουν τόσο όσο αποφέρουν; Το κέρδος προέρχεται από την εργατική δύναμη, που είναι το μοναδικό πράγμα, από όλα όσα απαιτούνται για την παραγωγή του υφάσματος, το οποίο μπορείς να ξεχειλώσεις. Αυτό που είναι αναγκαίο για την παραγωγή της ημερήσιας εργατικής δύναμης (το φαγητό, η κατοικία, η ενδυμασία που χρειάζεται ο εργαζόμενος για να μπορεί να δουλεύει κάθε μέρα) κοστίζει λιγότερο από αυτό το οποίο αποφέρει. Επειδή ο υφαντής δεν χρειάζεται πολύ περισσότερα, είτε δουλεύει μια ώρα είτε δουλεύει μια μέρα. Γι' αυτό ακριβώς η εργατική του δύναμη είναι το εμπόρευμα με τη μεγαλύτερη απόδοση.

Εκμετάλλευση της γης και των ανθρώπων

Ο ΝΙ-ΕΝ-ΛΕ είπε: Τα παλιά χρόνια ένας άνθρωπος μπορούσε να εκμεταλλευτεί τη γη μόνο αν χρησιμοποιούσε άλλους ανθρώπους. Σήμερα η εκμετάλλευση της γης έχει γίνει πιο εύκολη. Τώρα ένας τέτοιος άνθρωπος χρησιμοποιεί τη γη για να εκμεταλλευτεί άλλους ανθρώπους.

Ο Νι-εν-λε είπε: Το αν θα καταργηθεί η εκμετάλλευση των ανθρώπων εξαρτάται από το πόσο απλοποιείται η εκμετάλλευση της γης. Αν είχε καταργηθεί η εκμετάλλευση των ανθρώπων όταν ήταν ακόμα πολύ δύσκολη η εκμετάλλευση της γης, θα είχε προκληθεί λιμός και θανατικό. Σήμερα θα προκληθεί λιμός και θανατικό αν δεν καταργηθεί η εκμετάλλευση του ανθρώπου. Οι κάτοχοι των εργαλείων και οι μισθωτές των ανθρώπων έχουν φτάσει στο σημείο, για να μπορούν να εκμεταλλεύονται τους ανθρώπους, να περιορίσουν ακόμα και την εκμετάλλευση της γης.

Εκείνοι που λένε: Αν η κατάργηση της εκμετάλλευσης των ανθρώπων ήταν εφικτή, τότε θα είχε καταργηθεί εδώ και πολύ καιρό, δεν έχουν δίκιο. Η εκμετάλλευση ήταν πάντα βαριά, όμως δεν μπορούσε πάντα να καταργηθεί.

I

ΟΤΑΝ ο μπογιατζής είπε το ρητό: *Το κοινό όφελος προηγείται του ατομικού*, πολλοί θεώρησαν ότι χάραζε μια νέα εποχή. Θα μπορούσε κανείς ακόμα να πει: Κυρίως οι πολλοί θεώρησαν ότι χάραζε μια νέα εποχή, καθώς η φράση ερμηνεύτηκε από αυτούς ως εάν το δημόσιο συμφέρον ταυτιζόταν με την ευημερία των πολλών, η οποία από εδώ και στο εξής θα είχε προτεραιότητα σε σχέση με την ευημερία των λίγων. Έτσι η φράση έκανε εξαιρετική εντύπωση. Γενικώς, δεν περίμεναν ότι θα ήταν και τόσο εύκολο για τον μπογιατζή να την επιβάλει. Όπως όμως γρήγορα αποδείχτηκε, δεν ήταν και τόσο δύσκολο. Επειδή δεν ζήτησε μόνο από τους λίγους εύπορους, ή ιδιαίτερα από αυτούς, να βάλουν το δημόσιο συμφέρον πάνω απ' το δικό τους, αλλά ζήτησε κυρίως από τους πολλούς και από τον καθένα από αυτούς να βάλει το δημόσιο συμφέρον πάνω από το δικό του. Ο εργάτης έπρεπε να παραιτηθεί από την απαίτηση ικανοποιητικού μισθού και να κατασκευάσει δρόμους για το κοινωνικό σύνολο. Ο μικροκτηνοτρόφος έπρεπε να παραιτηθεί από το επικερδές εμπόριο και να εφοδιάσει την αγορά με φτηνό κρέας και ούτω καθεξής. Έτσι λοιπόν η φράση άρχισε να χάνει την εξαιρετικότητά της. Αποδείχτηκε ότι το έθνος βρισκόταν σε μια κατάσταση όπου κάποιοι μπορούσε πραγματικά να ωφεληθεί μόνο αν έβλαπτε κάποιους άλλους και το όφελος ήταν ευθέως ανάλογο με τον αριθμό όσων έβλαπτε. Όσο μεγαλύτερα ήταν τα εργοστάσια, τόσο μεγαλύτερο κέρδος απέφεραν.

Όλα αυτά παρέμειναν ως είχαν, σε όλα αυτά η εξαιρετική φράση δεν επέφερε καμία αλλαγή. Αναγκαίο λοιπόν για τους πολλούς δεν ήταν η εξαιρετική εκείνη φράση, αλλά μια μετατροπή όλων των σχέσεων ιδιοκτησίας, έτσι ώστε να μην μπορεί το ένα άτομο να αποκομίζει όφελος από τους πολλούς. Αυτό θα συνέβαινε αν ο μπογιατζής έπαιρνε από τους λίγους όλα τα καταστήματα και τα εργοστάσια και τα ιδιόκτητα σπίτια και τα χωράφια, από τα οποία θα μπορούσε να προκύψει όφελος, και τα έδινε στους πολλούς. Σε ένα έθνος το οποίο υλοποιεί τέτοιες ενέργειες δεν υφίσταται πια το όφελος των λίγων σε αντιδιαστολή με το όφελος των πολλών. Όσο πιο μεγάλο είναι το ατομικό, τόσο πιο μεγάλο είναι το κοινό όφελος. Όμως στο έθνος του μπογιατζή συνεχίζει να ισχύει το αντίθετο, παρ' όλες τις νουθεσίες και τα εξαιρετικά λόγια.